

ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบ้านโพ
อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
EFFECTIVENESS OF BUDDHISM DISSEMINATION OF MONKS
AT BAN BHO SUB-DISTRICT, BANG PA-IN DISTRICT
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระมหาพัฒนวิสิฐ ฐิตญาโณ

Phramaha Pattanawisit Thitayano

วัดบ้านพาสน์ พระนครศรีอยุธยา

Wat Ban Phasn, Phra Nakhon Si Ayutthaya

Corresponding Author E-mail: wattachai.1993@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3. นำเสนอประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบการวิจัยผลสนวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน เก็บข้อมูลแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านพุทธวิธีการสอน และด้านประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ตามลำดับ 2. ปัจจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และปัจจัยพุทธวิธีการสอนมีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยองค์ประกอบทั้งหมดของปัจจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 41.40 ปัจจัยพุทธวิธีการสอน ร่วมกันอธิบายความผันแปร

*Received November 11, 2025; Revised December 29, 2025; Accepted January 5, 2026

ของประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 34.40 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ

3. ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในพระไตรปิฎกและหลักพระธรรมวินัย ด้านด้านพุทธวิธีการสอน พระสงฆ์ อธิบายหลักธรรมให้เข้าใจง่ายและเห็นภาพชัดเจน มีพุทธวิธีการสอนปลูกศรัทธา กระตุ้นแรงจูงใจที่จะปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง ด้านประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระสงฆ์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. examine the level of Buddhist propagation by monks in Ban Pho Subdistrict, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; 2. investigate the factors affecting the effectiveness of Buddhist propagation by monks in Ban Pho Subdistrict, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; and 3. propose guidelines for enhancing the effectiveness of Buddhist propagation in the study area. This study employed a mixed-methods research design. The quantitative research involved a sample of 275 respondents, and data were collected through questionnaires and analyzed using statistical software. The qualitative research was conducted through in-depth interviews with 10 key informants and analyzed using descriptive content analysis, with the findings presented in narrative form.

Findings were as follows: 1. the overall level of Buddhist propagation, Buddhist teaching methods, and effectiveness of Buddhist propagation among monks in Ban Pho Subdistrict, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was at a moderate level in all dimensions; 2. factors related to Buddhist propagation and Buddhist teaching methods jointly influenced the effectiveness of Buddhist propagation at the statistical significance level of 0.01. All components of Buddhist propagation factors jointly explained 41.40% of the variance in effectiveness, while factors related to Buddhist teaching methods explained 34.40% of the variance. Therefore, the research

hypotheses were accepted; and 3. regarding the effectiveness of Buddhist propagation, most monks demonstrated strong knowledge and understanding of the Tripitaka and the principles of the Buddhist disciplinary code. In terms of teaching methods, monks were able to explain Buddhist doctrines clearly and concretely, employing teaching approaches that fostered faith and motivated individuals to practice the Dhamma independently. Regarding overall effectiveness, Buddhist propagation contributed maximally to individuals, families, communities, and society.

Keywords: Effectiveness; Propagation of Buddhism; Monks

บทนำ

ปัจจุบันนี้ความเจริญทางด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลมากมายต่อการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันเป็นอย่างมากโดยเฉพาะทางด้านทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไร้พรมแดนและนวัตกรรมใหม่ ๆ เจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งโลกมีบทบาทและส่งผลกระทบต่อและการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติทั้งโลกก็ว่าได้ ซึ่งความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าทันสมัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การสื่อสารขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ เกิดขึ้นไม่ว่าที่ใดในโลกหรือในทุกประเทศนั้นเราก็สามารถสื่อสารและรับทราบข่าวสารต่าง ๆ เหล่านั้นได้ในเวลาเดียวกันหรือพร้อม ๆ กันก็ว่าได้ (พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2539) ดังนั้น ความเจริญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้จะมีผลและอิทธิพลมากต่อมวลมนุษยชาติที่ถูกครอบงำให้ตกอยู่ในอำนาจของวัตถุ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2540)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานอกจากอาศัยหลักธรรมแล้ว ยังต้องใช้เทคนิคการสอนภาษา และวิธีการนำเสนอที่ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจ เห็นคุณค่า เกิดศรัทธา และน้อมนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลสำเร็จที่สำคัญและทำได้ยากกว่าการทำให้เข้าใจเพียงอย่างเดียว รวมถึงการใช้ภาษาและวิธีการนำเสนอหรือการนำเสนอโดยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันเข้าสู่หัวข้อธรรมะที่นำเสนอหรือการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ โดยยังคงซึ่งสาระและคุณค่าของพุทธธรรมที่มีอยู่เดิมในพระไตรปิฎกวิธีการสอนและอุบายกลวิธีต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเผยแผ่ธรรมะ เพราะช่วยเป็นสื่อ เพราะเป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่และเสริมการเรียนรู้ไปอย่างรวดเร็ว การที่ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540) ในส่วนของผู้วิจัยก็มีความสนใจในเรื่องของเทคนิครวมทั้งศิลปะวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นของพระนักเทศน์ที่มี

ชื่อเสียงและองค์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นจุดกำเนิดให้เกิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับคณะสงฆ์ ในตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ ในตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่แสดงให้เห็นถึง ปัญหา อุปสรรคขั้นตอนและก็นำเอาปัญหาของแต่ละวัดในเขตพื้นที่มาเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ ในตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำเสนอ ปัญหาข้อมูลรูปแบบอุปสรรคของพระสงฆ์เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเผยแผ่ สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรจากทะเบียนบ้าน ตรวจสอบข้อมูลระดับ ตำบล ประชากรเขตพื้นที่ตำบลบ้านโพทั้งหมด 2,980 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยสุ่มจากจำนวนประชาชน ที่เข้าวัดมาทำบุญในเขตพื้นที่ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 275 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 กลุ่มพระสังฆาธิการจำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 กลุ่ม ข้าราชการ ที่มีความรู้ด้านพุทธศาสนา จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มประชาชน (อุบาสก) ผู้รับการเผยแพร่ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 5 กลุ่มประชาชน (อุบาสิกา) ผู้รับการเผยแพร่ จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 275 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวม	3.05	0.86	ปานกลาง
2.	ด้านพุทธวิธีการสอน โดยภาพรวม	3.20	0.84	ปานกลาง
3.	ด้านประสิทธิผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	3.19	0.92	ปานกลาง
โดยภาพรวม		3.20	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านพุทธวิธีการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.84) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านประสิทธิผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.92)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 1

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	1.096	0.159		6.907	.000
X11	0.085	0.320	0.081	0.267	0.790
X12	0.546	0.482	0.514	1.134	0.258
X13	0.116	0.602	0.108	0.193	0.847
X14	0.341	0.389	0.322	0.877	0.381

a. Dependent Variable: Y

F-test = 47.706, p-value (sig.) = 0.000, และ R-square = 0.414 (41.40%)

จากตารางที่ 2 พบว่า สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (พระนักเทศน์) สาร (หนังสือธรรมะ กัณฑ์เทศน์ วิทยุธรรมะ) ช่องสาร (ฟังธรรม เว็บไซต์ วิทยุ โทรทัศน์) ผู้รับสาร (ชาวพุทธ) มีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยองค์ประกอบทั้งหมดของปัจจัยด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 41.40 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ 2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	2.006	.207		9.681	.000
	X21	.009	.108	.010	.088	.000
	X22	.543	.304	.500	1.783	.000
	X23	.763	.297	.695	-2.569	.000
	X24	.602	.282	.545	2.132	.000

F-test = 37.994, p-value (sig.) = 0.000, และ R-square = 0.344 (34.40%)

จากตารางที่ 2 พบว่า สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านพุทธวิธีการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 1. สันติศาสนา 2. สมาทปนา 3. สมุตเตชนา และ 4. สัมปหังสนา มีอิทธิพลร่วมต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Y) ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยองค์ประกอบทั้งหมดของปัจจัยด้านพุทธวิธีการสอน ร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 34.40 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในพระไตรปิฎกและหลักพระธรรมวินัยและพระที่ได้รับความไว้วางใจในการเผยแผ่มีคุณภาพ พระสงฆ์มุ่งเน้นการเผยแผ่ให้ ผู้รับสารที่มีศรัทธา สนใจใฝ่รู้ มีพื้นฐานความรู้เหมาะสม และมีสติปัญญา มีช่องทางที่หลากหลายและเหมาะสมช่วยให้ธรรมะเข้าถึงผู้คนได้อย่างทั่วถึง ปัจจัยด้านพุทธวิธีการสอน พระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะ สามารถอธิบายหลักธรรมให้เข้าใจง่ายและเห็นภาพชัดเจน มีพุทธวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการปลูกศรัทธาและกระตุ้นแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความกล้าหาญและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติธรรม และประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นถึงประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมทั้งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสร้างผลประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับปานกลาง และยังคงเป็นรากฐานสำคัญทางจิตใจของชุมชน แต่การจะยกระดับให้สูงขึ้นควรเน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุริยา อภิวัตตโน (2564) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 โดยแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ด้านการมีความสุขของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 ด้านการเข้าถึงประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ตามลำดับ

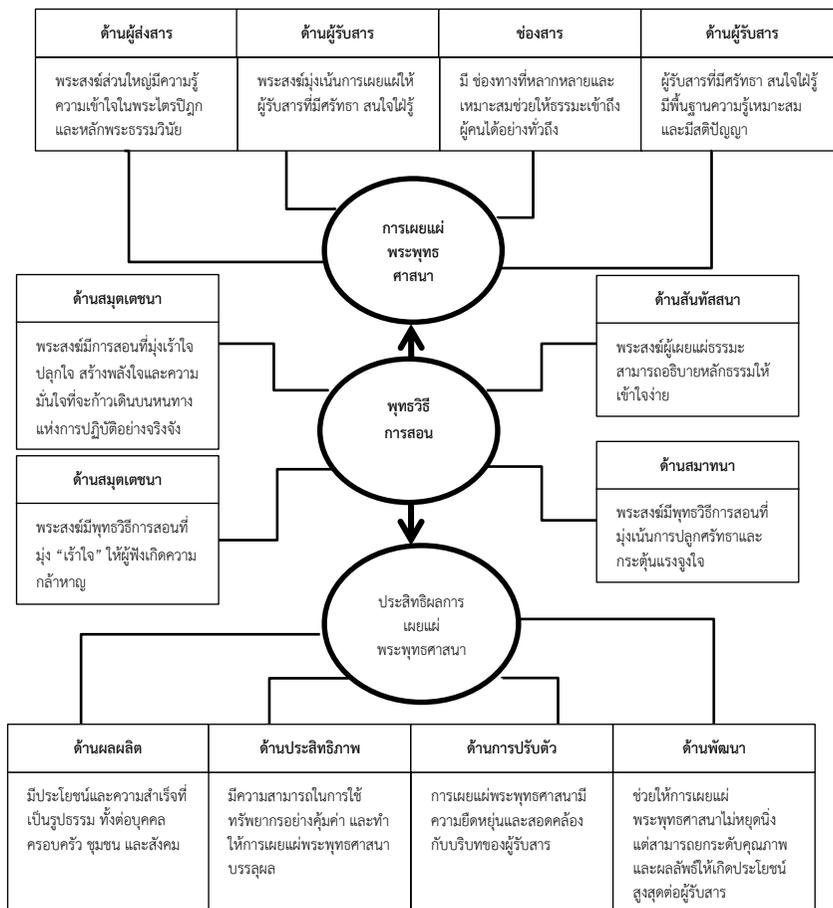
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยทั้งสองด้าน มีคุณภาพของผู้ส่งสาร ความเหมาะสมของเนื้อหา ช่องทางการเผยแพร่ การตอบสนองของผู้รับสาร และบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน และปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังในแต่ละกลุ่มสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณิกร ฐานุตโตโร และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.895 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กันและมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

3. ประสิทธิภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระสงฆ์มีความมุ่งมั่นตั้งใจและเป็นที่เคารพนับถือของชุมชน การเผยแพร่ยังคงมีพลังในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ศรัทธา แต่ยังคงต้องพัฒนาการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะการใช้สื่อเทคโนโลยี การปรับเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับปัญหาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย (2566) ได้วิจัยเรื่อง การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ฉบับมูขปาฐะ พบว่า การพัฒนารูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีรูปแบบการท่องจำ

ด้วยวาจาและการสาธยาย การเผยแผ่โดยการพิมพ์ การใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ การสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัล และรูปแบบการเผยแผ่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตการเผยแผ่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์คมกฤษ เผ่ากัณฑ์ และสุระเชษฐ์ ชีระมณี (2562) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า เทคนิคและวิธีการเผยแผ่ของพระนักเทศน์ คือ ให้ความสำคัญกับผู้ฟัง จัดเตรียมเนื้อหาที่สอดคล้องกับผู้ฟัง และปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่ ได้แก่ พระนักเทศน์เป็นผู้สูงอายุไม่มีความถนัดในการใช้สื่อที่ทันสมัยและมีภาระงาน งานบริหารและงานในวัด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ในตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านผู้ส่งสาร พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในพระไตรปิฎกและหลักพระธรรมวินัยและพระที่ได้รับความไว้วางใจในการเผยแผ่มีคุณภาพ และเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ด้านผู้รับสาร พระสงฆ์มุ่งเน้นการเผยแผ่ให้ ผู้รับสารที่มีศรัทธา สนใจใฝ่รู้ มีพื้นฐานความรู้เหมาะสม และมีสติปัญญา ช่องสาร มีช่องทางที่หลากหลายและเหมาะสมช่วยให้ธรรมะเข้าถึงผู้คนได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการ ด้านผู้รับสาร ผู้รับสารที่มีศรัทธา สนใจใฝ่รู้ มีพื้นฐานความรู้เหมาะสม และมีสติปัญญา ย่อมสามารถซึมซับพระธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ปัจจัยด้านพุทธวิธีการสอน ด้านสันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด พระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะ สามารถอธิบายหลักธรรมให้เข้าใจง่ายและเห็นภาพชัดเจนและพระสงฆ์สร้างความมั่นใจให้ผู้ฟังว่า สิ่งที่สอนนั้นเป็นจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านสมาทนาชวนให้อายากรับเอาไปปฏิบัติ พระสงฆ์มีพุทธวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการปลุกศรัทธาและกระตุ้นแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความปรารถนาและความตั้งใจที่จะปฏิบัติธรรมด้วยตนเองด้านสมุตเตชนา เราใจให้อาจาญแก้วกล้า พระสงฆ์มีการสอนที่มุ่งเราใจ ปลุกใจสร้างพลังใจและความมั่นใจที่จะก้าวเดินบนหนทางแห่งการปฏิบัติอย่างจริงจัง ด้านสมุตเตชนา เราใจให้อาจาญแก้วกล้า พระสงฆ์มีพุทธวิธีการสอนที่มุ่งเราใจให้ผู้ฟังเกิดความกล้าหาญและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติธรรม

ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านผลผลิต ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ เพราะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ทั้งต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้านประสิทธิภาพ พระสงฆ์มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาบรรลุผลสูงสุดทั้งต่อผู้รับสาร ชุมชน และสังคมโดยรวม ด้านการปรับตัว ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของผู้รับสาร ทำให้พระธรรมคำสอนสามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างกว้างขวาง และสร้างผลประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง ด้านพัฒนา ช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่หยุดนิ่ง แต่สามารถยกระดับคุณภาพและผลลัพธ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับสาร ชุมชน และสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน จัดหลักสูตรอบรมคณะสงฆ์ให้มีความรู้ทางโลกและทางธรรม

2. ภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากร เพื่อพัฒนาการเผยแผ่เชิงรุก

3. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยบรรจุกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พระสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรได้รับการฝึกอบรมทักษะการสื่อสารและการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ

2. พระสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรส่งเสริมพระสงฆ์ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในการเรียนรู้ทั้งพระธรรมวินัยและความรู้รอบด้าน เพื่อให้การสอนธรรมะสอดคล้องกับปัญหาสังคมและวิถีชีวิตของประชาชน

3. พระสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับวัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่าง ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพล้วน ๆ เพื่อให้ทราบแนวคิดใหม่ หรือวิธีใหม่ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ โดยการศึกษาบทบาทของสื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายออนไลน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2540). *ไอที : ภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา (ศาสนากับยุคโลกาภิวัตน์)* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระมหาฉัตรชัย สุนทรชโย. (2566). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 8(3), 462–469.

พระมหานิกุล ฐานุตโตโร และคณะ. (2562). ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(3), 73–85.

พระมหาสุริยา อภิวิฑฒโน. (2564). ประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(3), 251–263.

- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระสมุห์คมกฤษ เผ่ากั้นทะ และสุรเชษฐ์ ชีระมณี. (2562). กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักเทศน์ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 9(3), 140–147.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2540). *พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรรุ่ง การพิมพ์ จำกัด.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.